

3834

פ ר ו ש ו ר ל מ ס ' ד / 22

מישיבת ועדת הכלכלה שהתקיימה ביום ג',
31.3.1959 בשעה 0830

- ב. אבני אל - היו"ר
- מ. אולמרט
- ש. שורש
- א. תלמי
- מ. אונא
- ע. איכילוב
- ש. פרלשטיין

נכחו:

- מר גבעוני
- מר ליפשיץ
- מר נוימן
- מר וירשובסקי
- מר דר-זיו

מרוזמניח:

סדר-היום - א) חוק ההגבלים העסקיים.
ב) חוק המים.

אני פותח את הישיבה.

היו"ר ב. אבניאל:

אני מברך את מר ליפשיץ לרגלי השתתפותו בישיבה, ושמה שהוא אתנו מאחר והוא בקי בנושא. אנו מעונינים לשמוע הערותיו לגבי חוק ההגבלים העסקיים, ובמיוחד אוטר זאת על דעתי, אני מעונין לשמוע - לפי מבנה החוק הזה - איזה ענפים אינם בכללים בחוק זה, וכונתי אינה לענפי החקלאות, וזה כולל ארגונים הקלאיים "טבא" "תבובה", ולא לענף התעשייה כמו "כור", אלא למפעלים המפתחים הסכמים ביניהם, כלומר שמפעל אחד מספק לשני. אנו סבורים שהסדר זה בין הענפים אינו רצוי והיינו רוצים להכניס זאת במסגרת החוק.

מר ליפשיץ:

אינני משפטן. קראתי מספר פעמים את הצעת החוק, אבל מה שהחוק מתכוון - עד כמה שאני מבין הוא זה: שלא יהיו הסדרים בין ענפים לרעת הציבור ולרעת הצרכן, וכל הסכם שהוא לשובת המדינה, ירשם כחוק ויבדק. אני מבין שזהו תוכן החוק.

החוק מעונין להבטיח שבענפים שלמים יהיה הסדר. מפני זה הבינותי שבחוק לתוצרת חקלאית המתייחס לענפים שלמים, הענין של הייצור והשינוק יהיה לא טוב, אם יוציאו את ההסדר הזה ממסגרת החוק. אינני יודע למה היושב-ראש מתכוון, אם ההסדרים יוציאו ממסגרת החוק יעשה נזק גדול לציבור ולמדינה.

היו"ר ב. אבניאל:

אינני אומר שלא יהיו הסדרים, ושההסכמים של "תנובה" ו"טנא" אינם בסדר, להיפך הם בסדר גמור. אני רק רוצה שהם ירשמו כחוק.

ש. שורש:

בוועדה ישנן דעות שונות בענין רישום ההסדרים. ישנם הטוענים שאין צורך לרשום את ההסדרים כי השיווק נעשה בפיקוחה של הממשלה, לממשלה יש זכות וטו. היה כדאי שעיקר השיחה תהיה בסובה על הכעיה של חברה, וחברת בת.

מר ליפשיץ:

עמדת ההסתדרות בנוגע למשוקים גדולים היא, שחברות כמו "תנובה" ו"אמיר" שהם ענפים שלמים לא יעשו הסדר כל שהוא לרעת הכלל. החשש הוא שיתאספו כמה ענפים ויעשו הסדר בלתי ידוע והכלל יסבול מכך.

עד כמה שאנו מבינים, אין הציבור, המדינה והממשלה נוטים לפיקוחים מיותרים. אנו הולכים לקראת ליברליזציה מסויימת, היכן שיש פגמים בחוקים שלנו אנו רוצים לתקן אותם. היו לנו פגמים בזה שבמספר ענפים עשו הסדרים לרעת הכלל. יש פיקוח במקומות שההסדרים תופשים שטח גדול מאד וגלוי לעין.

בנוגע לחברות, וחברות בת, ברצוני לדעת מה כוונתכם בדיוק? במידה וזו חברה המרכזת את הייצור, הרי שזה לא קרסל, אלא צורת הנהלת ענינים. יכולה להיות רק חברה אחת שהיא לא תנהל את עניניה בצורות חברות רשומות, אלא תנהל בשוק אחד לצורך הנהלה אדמיניסטרטיבית בוחה יותר. אנו לוקחים מפעל ורושמים אותו כחברה, אבל בעצם זו אותה האורגניזציה, ואין לראות הסכם בין "כור" ו"פיניציה" כאיזה שהוא קרסל.

באם חברה של שבעה ענפים לפי החוק, אשר לצורך הנהלת עניניה היא רושמת מפעלים שונים שלה כחברות בת, לא יכולים לראות את ההסכם בין החברה הראשית לחברת בת כדבר היוצא מגדר של הסכם מסחרי, או חברים וכו', האם לזה מכוונת השאלה?

מ. אונא:

האם בדרך זו איני יכול להגיע לאותן התוצאות שאני רוצה למנוע אותן בחוק? על-דףי כך אני קושר יצרן במחירים מסויימים ובסידורים מסויימים שהם לרעת הציבור, אף-על-פי שהם לטובת החברה.

ש. שורש:

חברת "אתא" יש לה מחלקות הקשורות האחת בשניה, האם אין הבדל בין חבה ציבורית לאדם פרטי?

מר ליפשיץ:

אינך יכול להגיד שאדם שיש לו שש מחלקות, שלא תהיינה קשורות ביניהן. הן חייבות להיות קשורות.

מ. אונא:

עומדת כאן השאלה באיזה מידה מפעל כזה משפיע על כלכלת הארץ כולה?

מר ליפשיץ:

איני רואה כל הבדל בין חברה שתנהל חמשה-עשר ענפים, אשר חלק מהם יהיו גופים משפטיים, וחלק מחלקות אדמיניסטרטיביות.

היו"ר ב. אבניאל:

אנו מודים למר ליפשיץ על דבריו. העמדה שלנו ברורה, אבל איני יכול לשכנע את הוועדה הפועלת, אני אומר זאת שוב על דעת עצמי, אילו יכולתי לשכנע את הוועדה, הייתי משנה את עמדתה.

היו"ר ב. אבניאל:

לפני שנעבור לחוק המים, ברצוני להודיע שתי הודעות: (א) המועצה המקומית של זכרון-יעקב מבקשת את חברי הוועדה לערוך ביקור ביקב ובסביבה. הם מבקשים שהביקור יערך עוד החודש. (ב) ברצוני לדעת מהו מספר חברי הוועדה המעוניינים להשתתף בביקור?

ישנה אפשרות לקיים סיור של שלושה ימים ושני לילות בכל ממלכת הפיתוח מבאר-שבע ועד אילת. אני אבצע את הסיור, רק באם תהיה התחייבות בלתי חוזרת של החברים בקביעת התאריך ובהשתתפותם.

א. תלמי:

מהי תוכנית הסיור?

היו"ר ב. אבניאל:

אנו נבקר במפעל הפוספטים, ים-המלח, עין-גדי ואילת.

הוחלט שיוצאים לשלושה ימים ושני לילות. את הפרטים אעבד עם חברי משרד הפיתוח.

=====

(ב) חוק המים.

מר וירשובסקי:

(קורא סעיף 66 מתוך החוק). בחוברת הכחולה בנוסח כפי שהופיע במקור היה כתוב: במקום "פטור שר האוצר, רשאי שר האוצר". אם יש הגבלת בקרקע מסויימת כתוצאה מהקמת מפעל מים, הרי שחובתו של השר לפתור ולא יאמר רשאי. היתה דרישה ממשרד האוצר וממשרד המשפטים שהנוסח של "רשאי" ישאר בחוק. לפי-כך הסתייג שר החקלאות מניסוח הוועדה.

היו"ר ב. אבניאל:

האם נציגי האוצר רוצים להסמיע משהו בענין זה?

מר גבעוני:

המדובר הוא על הגבלות הקשורות בהקמת בניינים ונסיעת מטעים על הקרקע, לכן הדבר הזה תלוי במסיבות המיוחדות בכל מקרה ומקרה. לפי חוק הרכוש החקלאי קיימים שיעורי מס החלים על סוגי הקרקע השונים. על קרקע המיועדת לבניה חל מס בסכום של 1.500 ל"י לשנה על כל דונם, לעומת 480 פר' לדונם במקרה של קרקע חקלאית המיועדת לעיבוד שלחין, ו-360 פר' לדונם במקרה של קרקע בעל, כלומר התוספת לחוק מס רכוש חקלאי בין השיעורים השונים חל בהתאם לשיעור הקרקע ושימוש, היינו כאשר במקרה של הגבלות כפי שמדובר עליהם כרגע, היא קרקע המיועדת לבניה וכזו שאפשר להשתמש בה לחקלאות.

א. תלמי:

בתיקון שנעשה על-ידי ועדת המשנה נאמר: "שר האוצר יפתור באופן מלא או חלקי" כלומר שגם כאן נלקחה בחשבון העובדה של הכרח במתן סמכות לשר האוצר להחליט באיזה שיעור לפתור את הקרקעות לפי סוגיה השונים. מבחינה מעשית יכול שר האוצר לצאת ידי חובה לפי הנוסח החדש.

איננו חושבים שחובת פטור במיסים, במדה שהיא הפרחית, צריכה להיות בדרך תחיקה באמצעות חוקים אחרים, אלא בתחיקה פיסקלית. יש מס רכוש חקלאי, ואם יש הכרח לאלץ את שר האוצר, יש לפתור את השאלה בדרך זו.

היו"ר ב. אבניאל:

רוב הוועדה קיבלה נוסח אחר, לכן ברצוני לשמוע את דעת

רוב חברי הוועדה.

מ. אולמרט:

אני חושב שההסבר על הקרקע לא היה במקום. בסעיפים 63-64 מדובר על כך שלוקחים מבעל הקרקע את אדמתו, כלומר, גורמים לו נזק ישיר בהכנסה. כיצד אפשר לדבר בסוגי הקרקע?

היו"ר ב. אבניאל:

כתוב שבשים-לב לכך שהוא לא יכול להשתמש בקרקע מתוך ההגבלות האמורות, והכוונה היא לבניה ולמטעים.

מ. אולמרט:

לפי זה למעשה בעל הקרקע אינו יכול לגדל ירקות. בכל-אופן גם בסעיף 68 כתוב בשים-לב לכך שהוא אינו יכול להשתמש בקרקע. התעוררה שאלה חדשה לגמרי. נאמר שכל פטור ממס צריך להיות בחוק אחר ולא כאן, אם-כך לא צריכים היו לומר גם "רשאי".

ש. שורש:

ברצוני לשאול את מר וירשובסקי מדוע שר האוצר או הרשות המקומית לא יכולים לפטור מס שהוא סכום קטן, ונותנים את האפשרות לשר האוצר לפי ראות עיניו, לתת פטור מלא ופטור חלקי?

מר וירשובסקי:

אם הפטור מוכרח להינתן, השיקול דעת הוא שני במעלה. לשר האוצר יש הנחיות בחוק, הכל בשים-לב למידת קיפוח ההגבלה. אין הוא יכול לצאת ידי חובה ולפטור בחצי לירה או בפרוטה, צריכה להיות סקלה, כך שמה שמר גבעוני אמר איננו מדויק.

ע. אייזנברג:

אני תמה על שר האוצר ועל יפוי-הכח שהוא נותן לנציגיו להיות שמרנים עד לגבול הבלתי מובן. קיים חוק במדינה ועכשיו מקדמים את התחוקה וזה שבעי וגם הכחרי. מה שבחוק הקודם היה פוגע באזרח, צריך עכשיו לתקן, ואם לא יש לראות בזה אירוע קיים.

יושבים עמנו נציגים מהאוצר, וטוב שהם שומעים מה שחברי הכנסת אומרים. לא ייתכן להחזיק מקל בשתי קצותיו ולהכות בו את האזרח בשתיהן. למעשה יש לי הסתייגות וכשנדון בסעיפים אנמק אותם.

ישנם מקרים שבעלי הקרקעות מחזיקים בקרקע במשך עשר-שנים, וגובים מהם מסים גם העיריה וגם הממשלה. אבל אם לממשלה אין כסף כדי להפקיע את כל השטחים, אז סעיף 66 הוא הכרחי, אם לא משתמשים בסעיף ההפקעה ומשלמים את התמורה המלאה.

אני חשבת שהמושג חלקי הוא כזה שאם למישהו יש 50 דונם אדמה ונתנו את ההוראה לגבי 15 דונם בלבד, כך פרשתי לעצמי את המושג. אם זה כמו שמר גבעוני מפרש, אז הוא יכול לפטור גם בפרוטה.

מ. אונא:

אני מבין את הטענה הפורמלית למרות שאינני רואה שיש לנו ברירה אחרת. אנו ניתקלים כאן בשאלה שמוכרחים לפתור אותה, ולא נוכל לחכות עד שהממשלה תגיד לנו להסדיר את העניין.

אני עדיין לא הבינתי במה שר האוצר רואה את עצמו ככול על-ידי הניסוח הזה שהוא הכרחי לעניין. אנו לא נסכים לתת יד חופשית. אנו יכולים לומר שאם משרד האוצר יכול להצביע על דבר מסויים הכובל אותו בדבר שהוא לרעת העניין אדרבא, אנו נשנה זאת. אין אנו דואגים לבוחיות האוצר בלבד, אלא גם לזכויות האזרח.

מ.ר גבעוני:

המדובר איננו על שטחים אלה שיתפסו את שטח מפעלי המים, כי שטחים אלה יהיו מופקעים כתוצאה מחוק זה, ואז בעית המסים אינה קיימת כלל. המדובר הוא על שטחים מסויימים בקרבת מפעלי המים שלגביהם קיימות הגבלות של נטיעת מטעים ובנית בנינים בלבד.

א. תלמי:

הסעיפים 64-66 מדברים לא רק על זה.

מ.ר גבעוני:

יש סעיף אחר המדבר על השטחים שיופקעו.

ע. איכילוב:

גם במקרה של תיכנון שטרם ידוע אם יקחו את האדמה או לא, אפשר להגיד אל תשתמש, ודבר זה יכול להמשך שנים.

מ.ר גבעוני:

ההגבלה היא לגבי נטיעת מטעים ובנית בנינים בלבד.

תיו"ר ב. אבניאל:

אם זאת אדמת בניה או מטעים, אתה גורם לבעל הקרקע נזק קשה.

מ.ר גבעוני:

כתוצאה מהוראת חוק זו, נהנה בעל הקרקע מפטור כפול, כי מס רכוש עירוני הוא מעמד 7 לשיעורי המס בין יעודי הקרקע השונים, כלומר, כתוצאה מהוראות חוק זה שטח מסויים המוגבל לבניה ונטיעת מטעים, המס לגביו באופן אוטומטי חדל להיות בסכום של 1.250 ל"י והופך לסכום של 1.650 ל"י. אני מדבר על קרקע מסוג א', ולכן אם גם נוסף לזה יהיה שר האוצר חייב לפטור באופן חלקי לא מסכום של 1.250 ל"י, אלא מעוד 400 פר', נקבע להם השיעור החדש, וזה יהווה פטור כפול. בכל-זאת אנו אומרים יכול להיות שהסכום יהיה יותר גדול מאשר יקבע בשיעורים האלה במס רכוש חקלאי. שר האוצר יהיה רשאי לפעול במסגרת הפטור האוטומטי.

ש. שורם:

ההערה היתה חשובה מאד. הכוונה אינה שהשיעור ישולם עבור סוגי שטחי הקרקע. בניה שאדם יעבד פלחה באדמת שלחין, ישולם המס לפי מס שנקבע לאדמת פלחה.

אני מציע להוסיף פסקה, שתקבע שהמס ישולם לפי מה שמעובד בקרקע.

ע. איכילוב:

כתוספת לדברי חבר הכנסת שורם הייתי מוסיף: פטור חלקי משמעותו או שההגבלה על חלק מהקרקע השייכת לאיש, כפי שאמרת כבר קודם, או אם עובר מסוג אחד של קרקע לסוג שני.

מ.ר גבעוני:

אנו מוכנים לקבל את הניסוח של העברה מסוג אחד של קרקע לסוג שני.